

Symptomy ryzyka dysleksji i dysleksji rozwojowej w poszczególnych okresach życia

Wiek 6 – 7 lat

Obszar	Objawy
Motoryka duża	<ul style="list-style-type: none"> • Obniżona sprawność ruchowa min. dziecko słabo biega i skacze; • Problemy z wykonywaniem ćwiczeń równoważnych (np. stanie na jednej nodze); • Trudności z nauką jazdy na hulajnodze, rowerze, nartach.
Motoryka mała	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności z wykonywaniem czynności samoobsługowych, np. zawiązywanie sznurówek, używaniem sztućców, nożyczek.
Funkcje słuchowo-językowe	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności z poprawnym używaniem wyrażen przyimkowych, opisujących stosunki przestrzenne: nad-pod, za-przed, wewnątrz-na zewnątrz, obok.; • Wadliwa wymowa; • Przekręcanie trudnych wyrazów (przestawianie liter, sylab, asymilacje głosek, np. szosa-sosa/szosza); • Popelnianie błędów gramatycznych; • Trudności z zapamiętywaniem wierszy, piosenek, większej liczby poleceń (jeśli są podawane w tym samym czasie), nazw przedmiotów; • Trudności z zapamiętaniem nazw dni tygodnia, miesięcy, pór roku; • Trudności w rozróżnianiu podobnych głosek, np. s-z, b-p, k-g, d-t, w-f; • Problemy z rozkładaniem wyrazów na głoski, sylaby; • Problemy z orientacją w czasie (problem z określeniem i nazwaniem pór roku, dni, godzin).
Funkcje wzrokowe	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności w znajdowaniu poszczególnych elementów z całości oraz łączeniu elementów w całość (układanie puzzli, klocków, historyjki obrazkowej); • Problemy z analizą obrazu (trudności w wyszukiwaniu różnic i podobieństw pomiędzy obrazkami, figurami).
Koordinacja wzrokowo-ruchowa	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności z rzucaniem i chwytaniem piłki; • Nieprawidłowe trzymanie długopisu/ołówka/kredki; • Kłopoty z odwzorowywaniem figur geometrycznych, symboli.
Lateralizacja	<ul style="list-style-type: none"> • Używanie przez dziecika naprzemiennie obu rąk – raz lewej, a raz prawej.
Orientacja w schemacie ciała i przestrzeni	<ul style="list-style-type: none"> • Problemy z określaniem swoich części ciała oraz strony: lewa-prawa; • Trudności ze wskazywaniem kierunku: lewo-prawo.

Młodszy wiek szkolny 7 – 10 lat

Obszar	Objawy
Motoryka duża	<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie licznych problemów w nauczaniu się jazdy na rowerze dwukołowym, jazdy na rolkach, wrotkach, łyżwach, hulajnodze, nartach; • Ogólna niechęć do uczestniczenia w zajęciach wychowania fizycznego, aktywności fizycznej.
Motoryka mała	<ul style="list-style-type: none"> • Czynności samoobsługowe nadal sprawiają problem (np. mycie się, jedzenie, ubieranie się); • Trudności w posługiwaniu się nożyczkami.
Funkcje słuchowo-językowe	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności z zapamiętywaniem, wierszyków, piosenek, pór roku, miesięcy, dni tygodnia, liter w alfabecie, tabliczki mnożenia; • Trudności z odpowiednim używaniem przyimków: pod, nad, w, obok, na; • Przekręcanie wyrazów, dodawanie, pomijanie, przestawianie liter w wyrazach lub całych zdaniach; • Popelnianie błędów gramatycznych; • Wadliwa wymowa; • Przekręcanie trudnych wyrazów (przestawianie liter, sylab, asymilacje głosek, np. Szosa-sosa/szosza); • Trudności z szybkim wymienianiem wielu słów; • Wolne tempo nazywania prostych obrazków (kilku po kolei).
Funkcje wzrokowe	<ul style="list-style-type: none"> • Problemy z wyodrębnieniem z całości pojedynczych elementów; • Trudności z połączeniem pojedynczych elementów w całość; • Problem ze wskazaniem podobieństw i różnic pomiędzy obrazkami; • Trudności z odróżnianiem podobnych kształtów (np. Prostokąt, kwadrat, romb, trapez) i liter (np. M-n, p-d-b, l-ł).
Koordinacja wzrokowo-ruchowa	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności z chwytaniem piłki i rzucaniem piłki do celu; • Dziecko niechętnie podejmuje próby rysowania, ma trudności z narysowaniem szlaczków, odwzorowywaniem symboli, figur geometrycznych; • Nie trzymanie się liniatury podczas pisania w zeszytach; (dziecko wychodzi poza linie); • Nieprawidłowe trzymanie ołówka, długopisu, kredki.
Lateralizacja	<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymująca się oburęczność.
Orientacja w schemacie ciała i przestrzeni	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności z jednoczesnym wskazaniem i nazywaniem części ciała (na której stronie się znajduje dana część ciała); • Trudności z określeniem położenia przedmiotów względem siebie; • Pisanie liter po nieprawidłowej stronie zeszytu, tzn. od prawej

	do lewej.
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> • Wolne i nierytmiczne tempo czytania; • Podczas czytania dziecko czyta techniką głoskową lub czyta bardzo szybko, popełniając przy tym bardzo dużo błędów, nie rozumie przeczytanego tekstu.
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności z opanowaniem poprawnej pisowni związane z opóźnieniem rozwoju spostrzegania wzrokowego i pamięci wzrokowej; • Trudności z zapamiętaniem kształtu rzadziej występujących liter, o skomplikowanej strukturze (f, h, ł, g); • Mylenie liter, które mają podobny kształt (l-ł, m-n); • Mylenie liter, które są inaczej położone w przestrzeni: p-b-d; • Błędy podczas przepisywania; • Trudności z opanowaniem poprawnej pisowni, pomimo dobrej znajomości zasad pisowni; • Mylenie liter o podobnym brzmieniu (s-z, d-t, k-g, w-f); • Trudności z zapisywaniem zmiękczeń; • Mylenie głosek i-j; • Trudności z zapisywaniem głosek nosowych (ą, ę, om, on, em, en); • Dodawanie, podwajanie, opuszczanie, przestawianie liter w wyrazie; • Problemy z pisanem ze słuchu (dyktanda).

Wiek szkolny powyżej 10. r.ż.

Obszar	Objawy
Motoryka duża	<ul style="list-style-type: none"> • Nadal występują trudności z nauką jazdy na rowerze dwukołowym, wrotkach, rolkach, łyżwach, nartach; • Dziecko niechętnie uczestniczy w zajęciach sportowych; • Możliwe problemy z wykonywaniem ćwiczeń równoważnych, np. Stanie na jednej nodze.
Motoryka mała	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności z wykonywaniem precyzyjnych ruchów rękoma, np. Podczas zajęć plastycznych (sklejanie, rysowanie)
Funkcje słuchowo-językowe	<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie błędów gramatycznych; • Utrzymujące się trudności z określeniem przyimków, które określają położenie – pod, nad, na, za, w, wewnątrz itp.; • Trudności z pisanem; • Trudności z różnicowaniem podobnych głosek (z-s, g-k, p-b, w-f); • Mylenie wyrazów zbliżonych fonetycznie;

	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności z nauką języków obcych (problemy z zapamiętywaniem słówek, prawidłowa wymowa); • Trudności ze słuchaniem i z zapamiętywaniem instrukcji, poleceń; • Kłopot z szybkim przypomnieniem sobie nazw, czasami pomimo dużego zasobu słów, trudno dziecku przypomnieć sobie daną nazwę, towarzyszy temu niezdecydowanie i zawahanie, boi się użyć danego sformułowania.
Funkcje wzrokowe	<ul style="list-style-type: none"> • Słaba orientacja w terenie, problemy z odczytywaniem informacji podanych na mapie; • Trudności w nauce geometrii; • Trudności w dostrzeganiu figur w układach przestrzennych; • Błędne rysunki, schematyczne rysunki; • Błędne obliczenia; • Mylenie znaków i symboli matematycznych, np. „+” i „x”, „<” i „>” itp. • Trudności z odczytywaniem informacji zawartych w tabelach, wykresach; • Mylenie kierunków lewo-prawo; • Trudności w prawidłowym zapisywaniu cyfr w odpowiednich kolumnach.
Koordinacja wzrokowo-ruchowa	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności z rzucaniem do celu, chwytaniem; • Dziecko niestarannie i niechętnie rysuje; • Dziecko pisze niestarannie, nieczytelnie; • Nieprawidłowe trzymanie i nacisk ołówka/długopisu na zeszyt; • Ręka bardzo szybko się męczy, uczeń nie jest w stanie nadażyć z przepisaniem tekstu z tablicy.
Orientacja w czasie i przestrzeni	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności z poprawnym rozpoznaniem kierunków w przestrzeni; • Trudności w zapamiętaniu dat, terminów, liczb, określaniu chronologii zdarzeń; • Trudności z poprawnym planowaniem wydarzeń, które mają po sobie nastąpić, np. Pisanie wypracowań, obliczenia matematyczne, taniec itp.; • Trudności w odnalezieniu właściwego słowa w tekście; • Trudności w odpowiadaniu na pytania w trybie natychmiastowym, tzn. Odpowiedzieć zaraz po zadany pytanie.
Uwaga	<ul style="list-style-type: none"> • Problem z utrzymaniem koncentracji i uwagi przez dłuższy czas; • W sytuacjach stresujących uczeń popełnia liczne błędy podczas pisania – dostrzega je dopiero po pewnym czasie, gdy stres minie; • Uczeń nie jest w stanie wykonać więcej niż jedno polecenie w jednym czasie; • Uczeń nie nadąża rozwiązywać zadań na sprawdzianach, egzaminach.
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> • Tempo czytania jest znacznie wolniejsze, czytanie jest mało

	<p>dokładne i niepłynne;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pomimo poprawnej techniki czytania, uczeń nie rozumie przeczytanego tekstu, co powoduje lęk i poczucie wstydu; • W czytaniu pojawiają się liczne błędy, brak odpowiedniej intonacji; • Mylne odczytywanie wyrazów o podobnej budowie (w języku ojczystym i języku obcym, np. Owoce-owce, parents-partners); • Odczytywanie wyrazów od tyłu, zwłaszcza krótkich, np. Od-do; • Niechęć do czytania.
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> • Opuszczanie, dodawanie, przestawianie, podwajanie liter w wyrazie; • Mylenie liter podobnych, np. B-d-p-g, w-m-n-u, l-t-ł; • Wolne tempo pisania wypracowań (zazwyczaj napisana wypowiedź jest krótka); • Występowanie błędów gramatycznych; • Nieczytelne, nierówne, niestaranne pismo; • Pisanie wymaga dużego wysiłku i pracowitości – powolne tempo pisania; • Trudności w przepisywaniu tekstu z tablicy (wolne tempo, uczeń nie nadąża, braki w notatkach); • Trudności z jednoczesnym słuchaniem i pisanem.

Opracowała:
Aneta Zbińkowska

Bibliografia:

- Bogdanowicz Marta, *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*, Gdańsk 2003
- Radwańska Anna, *Jak pomóc dziecku z dysleksją. Poradnik dla rodziców i nauczycieli*, Warszawa 2017